

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж1 813/24
15.5.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Ане Поповић, председника већа, Марине Кларић Живковић и Александра Ивановића, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА, из ..., чији је пуномоћник Данило Инђин, адвокат из Београда, ул. Дринчићева бр.29, против туженог Акционарског друштва за ваздушни саобраћај "Air SERBIA" a.d. Београд, са седиштем на Новом Београду, ул. Јурија Гагарина бр.12, чији је пуномоћник Сеад Спаховић, адвокат из Београда, ул. Бирчанинова бр.17, ради заштите од дискриминације и злостављања на раду, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П1 24/13 од 15.11.2023. године, након одржане и закључене расправе пред Апелационим судом у Београду у присуству пуномоћника тужиоца и пуномоћника туженог дана 15.5.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ СЕ** пресуда Вишег суда у Београду П1 24/13 од 15.11.2023. године.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова насталих у поступку по жалби.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженом накнади трошкове поступка по жалби у износу од 180.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П1 24/13 од 15.11.2023. године, ставом првим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се утврди да је тужени дискриминаторски поступао према тужиоцу и да је истог злостављао на

раду и у вези са радом, на тај начин што је незаконитим радњама спречавао тужиочево напредовање у служби и стручно усавршавање, што тужиоцу није дозволио да још 2000. године постане први пилот-капетан на авиону Боинг 727, што тужиоца, по конкурсу од 2005. године, није упутио на обуку за капетана на авиону тип Боинг 737, што је прекинуо сваки нормални вид комуникације са тужиоцем, што не одговара чак ни на тужиочеве писмене молбе, представке и захтеве, што га је дана 02.06.2009. године и дана 05.06.2009. године службено звао на разговоре па је исте одбио да одржи, што је дана 05.06.2009. године спречио тужиоца да, са пуномоћницима, уђе у службене просторије туженог, што је дана 14.07.2009. године донео незаконито упозорење пред отказ уговора о раду бр. 1037, што је након 01.07.2009. године престао да уредно обавештава тужиоца о његовим летовима, што је 21.08.2009. године тужиоца, без икаквог образложења, уместо на летење упутио на наставу, што је од 21.08.2009. године онемогућавао тужиоца да ради на тај начин што га није планирао за летове, тако да тужилац од 22.07.2009. године до 21.10.2009. године није имао ни један једини лет, те што тужиоца већ годинама назива погрдним и увредљивим именима „...“, „...“ и „...“, чиме је извршио повреде његовог достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, изазвао страх код тужиоца и нарушио његово здравље. Ставом другим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је тужени Акционарско друштво за ваздушни саобраћај дискриминаторски поступао према тужиоцу и да је истог злостављао на раду и у вези са радом, на тај начин што је, следећим изјавама пуномоћника туженог приликом потписивања записника на рочишту за главну расправу одржаном 15.04.2011. године у предмету Вишег суда у Београду П1 430/10: „Ја сам Србин, шта ме брига и за Хаг и за Хашки трибунал“, „Ја сам Србин и баш ме брига за све и за ваш Хаг и за суд“ и „Шта ме брига за све вас“, поново дискриминисао тужиоца и злостављао га на раду и у вези са радом, указивањем на његову инфериорност као припадника националне мањине, чиме га је јавно изложио говору мржње и извршио повреде његовог достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, изазвао страх код тужиоца и нарушио његово здравље. Ставом трећим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се забрани туженом свако даље вршење било које радње дискриминације и злостављања на раду и у вези са радом према тужиоцу, под претњом новчаног кажњавања. Ставом четвртим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да делотворно и потпуно уклони све последице дискриминаторског поступања и злостављања на раду и у вези са радом, на тај начин што ће тужиоцу исплатити на име накнаде материјалне штете за период од 25.02.2000. године до 30.12.2014. године на име неисплаћене разлике у заради у укупном износу од 6.626.757,47 динара са припадајућом законском затезном каматом за годину 2000. и 2001., односно сваки месец појединачно, као у њеном садржају. Ставом петим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да делотворно и потпуно уклони све последице дискриминаторског поступања и злостављања на раду и у вези са радом, на тај начин што ће тужиоцу исплатити на име накнаде нематеријалне штете због претрпљеног душевног бола износ од 10.500.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана подношења тужбе па до исплате Ставом шестим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се наложи туженом објављивање ове пресуде, у дневним листовима "Политика" и "Данас", као и електронским медијима са националном лиценцом РТС 1 у Републици Србији, у року од 3 дана од дана њене правноснажности, а о трошку туженог Ставом седмим изреке одбијен је као неоснован приговор литиспенденције.

Ставом осмим изреке обавезан је тужилац да туженом надокнади трошкове овог поступка трошкове парничног поступка у износу од 1.252.125,00 динара, са законском затезном каматом почев од извршности па до исплате, под претњом извршења.

Против наведене пресуде, тужилац је благовремено изјавио жалбу, из свих законских разлога, побијући је у целости, са предлогом као у жалби.

Испитујући правилност побијане пресуде, у смислу члана 386 Закона о парничном поступку ("Сл.гласник РС"бр.72/11...18/20), Апелациони суд је оценио да је жалба тужиоца неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде, нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 тачка 1-3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које другостепени суд пази по службеној дужности, нити се жалбом указује на друге повреде поступка које би утицале на правилност донете одлуке.

Према чињеничном стању утврђеном у поступку доношења ожалбене пресуде, тужилац је ... националности, а по завршетку Пилотске академије ЈАТ-а у Вршцу 1982. године засновао је радни однос код туженог 1984. године као стјуарт. Почев од 1987. године радио је као други пилот на авиону Боинг 727, од 2000. године до октобра 2007. године летео је као капетан на мањем авиону АТР 72, а по завршетку обуке за капетана на авиону Боинг 737 лети као капетан-први пилот у одељењу Б 737, делатност летачки послови. У класи је био са капетанима ББ, ВВ, ГГ, ДД, ЂЂ. На јединственој ранг листи летача је варирао на месту као и његове колеге из класе, али и из класа пре његове и након његове. Дана 21.05.2009. године, капетан инструктор ЕЕ је поднео пријаву против тужиоца јер је тужилац, по повратку са лета из ..., оставио пилотску кабину авиона Б 737 у неред у тј "оставио свињцу", како је навео у редовном извештају, те да је тужилац дана 02.06.2009. године због наведене пријаве позван на разговор са претпостављенима, где је дошао са адвокатима, када је приступио у зграду дана 05.09.2009. године са адвокатима, али није приступио и на разговор, а у вези чега је тужени донео упозорење пред отказ уговора о раду од 24.07.2009. године. Потом је тужилац, по пријему овог упозорења, од 24.07.2009. године био привремено спречен за рад до 14.08.2009. године, а тужени га је након тога упутио на наставу коју ће похађати у Школском центру. Тужилац од упућивања на наставу до 21.10.2009. године није био планиран на летове, већ је био у резервној постави, и то у периоду од 22.07. до 21.10.2009. године, да је био упућен на ванредни систематски преглед који је обавио 02.10.2009. године, а дана 21.10.2009. године је поново стављен за распоред за летење. Тужба у овој правној ствари поднета је дана 29.6.2009. године. Оценом изведених доказа првостепени суд је утврдио да:

-тужени није незаконитим радњама спречавао тужиочево напредовање у служби и стручно усавршавање (посебно што му није дозволио да још 2000. године постане први пилот - капетан на авиону Боинг 727) јер из Јединствене редоследне листе летача произилази да у току 2000. године ни пилоти из 8. класе Пилотске академије са којима је капетан АА био на класи нису напредовали у чин првог пилота капетана, те да су именовани током 2001. године постали капетани, као и да су у односу на све њих (капетана ББ, капетана ЖЖ, капетана ВВ, капетана ГГ, капетана ДД и капетана ЂЂ) брже напредовали тачније раније постали први пилоти-капетани њихове колеге

(капетан 33, капетан ИИ и капетан ЈЈ, сви из 10. класе туженог). Све то указује на то да није спроведена дискриминација над тужиоцем наведеним напредовањем капетана из 10. класе, с обзиром да код туженог који је јавно предузеће постоји поступак на који начин се рангирају пилоти, доносе одлуке о напредовању у служби, те да за одлучивање постоји поред рангирања и успеха у школовању, који може бити један од битних фактора, али свакако не једини и најбитнији, као фактор који се узима у обзир је и оптимално коришћење пуног радног времена, на основу извршеног посла, физичког обима посла, односно обима извршеног посла, квалитет извршеног посла/односа према путницима, остварени трошкови (уштеда у раду или нерационалности), остварене добити на нивоу коректног пројекта, значајнији доприноси или попусти за компанију кроз остварене резултате рада који се не могу финансијски квалификовати (прописано чланом 75 Правилника о раду туженог). У овом делу суд је прихватио и исказ сведока КК који је навео "да је тужилац неколико класа-генерација изнад њега и да једино такво поступање туженог није било само према тужиоцу, већ према другим пилотима из његове класе." "Конкретно његова класа пилота је нешто боље прошла у односу на класу тужиоца код туженог у смислу чекања на школовање и својству капетана на новијем типу авиона", те је "идентично као тужилац је прошао и ЈЈ". Ово стога што се овај део исказа поклапа са писменим доказима у списима предмета којима је суд поклатио веру.

-да је документација о спроведеном Конкурсу за обуку капетана и копилота са типа на тип авиона "Jat Airways" од 01.03.2005. године јасна и прегледна и да је одлука која је донета по конкурсу, донета сходно одредбама Правилника о обуци летача, те да је одлуку донео Стручни савет на седници одржаној дана 10.03.2005. године. Наиме, наведена одлука донета је разматрајући све пријаве које су достављене за наведени конкурс, међу којима је и пријава тужиоца и његовог колеге са 8. класе Пилотске академије капетана ЖЖ, као и колега ЈЈЈ, ЈЈЈ, ММ и др. На наведеној седници за наставак обуке на седећој обуци за Б 737 предложен је капетан НН, који је на основу јединствених редоследних листа летача из 2004. године, 2005. године, 2006. године био на 39-том месту, односно 42-ом месту, тачније био је много више рангиран у односу на тужиоца и остале пријављене капетане, а поред тога је засновао радни однос код туженог 1979. године, добио АПЈЈ дозволу 18.01.1988. године и постао капетан 24.05.1988. године, што указује да је у односу на тужиоца био запослен 8 година дуже, имао чин капетана 14 година дуже од тужиоца, те се не могу прихватити наводи тужиоца да је приликом одлучивања по том конкурсу вршена дискриминација према тужиоцу.

-да је поступак по пријави на конкурс од 27.07.2005. године био законит, неспорно је да је тужилац испуњавао услове Правилником о обуци летача, али у конкретном случају није навео све околности и чињенице предметног конкурса с обзиром да је суд из писмених доказа утврдио да је на наведеном конкурсу поред тужиоца, капетана ЊЊ, капетана ОО за обуку испуњавао услове и капетан ЈЈЈ, те наводи да "ни поред тога тужени на преобуку није упутио тужиоца, упркос чињеници да се обука обавља у симулатору у коме истовремено могу да буду два пилота, да је коришћење симулатора скупо и да се авио-компанијама исплати да се за исти трошак обуче два пилота. Одлуком туженог поред тужиоца и капетан ЈЈЈ није упућен на обуку. Осим тога, субјективни доживљај тужиоца о одлучивању органа туженог нема пресудни значај у поступку одлучивања о повреди или угрожавању личних права тужиоца. Супротно томе, одлучујућу чињеницу представља објективна манифестација тих повреда, која у конкретном случају није доказана. Наиме, у

конкретном случају ради се о примени овлашћења послодавца да самостално уређује организацију рада, пословања, одлучује о напредовању, без обзира како то запослени субјективно доживљава. Суд је ценећи писане доказе у списима предмета нашао да тужилац ни у једном од наведених поступака није доведен у положај у којем би био дискриминисан у односу на своје колеге, а по основу националности или вероисповести. Свака од наведених одлука туженог донета је у складу са Правилницима туженог, по процедури која је у њима прописана и испоштована, а у прилог томе говори и могућност тужиоца да на наведене одлуке уложи приговор, што је назначено у свакој одлуци, а коју могућност је и тужилац искористио подношењем приговора на одлуку Стручног савета туженог од 14.09.2005. године, којом приликом је донет закључак број 4758 од 05.10.2005. године.

-тужени није прекинуо сваки нормални вид комуникације са тужиоцем, дакле ни ови наводи тужиоца се не могу прихватити као дискриминаторски, односно да нису засновани на личном својству тужиоца нити представљају злостављање на раду и у вези са радом јер из исказа сведока ПП, у ком делу је суд прихватио исказ сведока, истиче да је сведок док је био ... примао око 20так писмена дневно од запослених, да је ЈАТ имао око 900 запослених, те да није имао времена да на све одговара. Ови наводи сведока који су прихваћени указују да непоступање по поднесцима тужиоца од стране генералног директора туженог нису имали за циљ дискриминацију тужиоца по личном својству, већ да уопште није поступано по писменима који су пристизали. С друге стране, из писмених доказа је утврђено да је у одређеним ситуацијама од стране туженог и поступано по поднесцима тужиоца, па је тако дописом од 20.09.2001. године одговорено тужиоцу којим му је указано да је поступљено по његовом допису 19.09.2001. године, затим дописа од 29.09.2009. године којим је РР обавестио тужиоца да ће све његове дописе узети у разматрање и у најкраћем могућем року одговорити на њих. Све ово указује да запослени код туженог који су били надређени тужиоцу и којима се обраћао нису имали за циљ да се својима актима дискриминаторски односе према тужиоцу, већ супротно желели су да у свему одговоре тужиоцу и поступи по свим поднесцима које је упућивао. Такође, дописом од 21.08.2008. године СС одговарајући на поднесак тужиоца упутио је извињење због кашњења у слању одговора који је настао из разлога коришћења годишњих одмора.

-да нема злостављања ни у вези састанака који су требали да буду одржани дана 02.06.2009. године и дана 05.06.2009. године јер наводи тужиоца не могу бити прихваћени- у супротности су са писменим доказима у списима предмета и исказима сведока којима се суд поклатио веру. Што се тиче састанка одржаног дана 02.06.2009. године дошло је до неспоразума у комуникацији, те ни у једном тренутку нико од запослених није забранио улаз тужиоцу у просторије туженог, што говори и сам исказ тужиоца у делу да "није желео да уђе у простор туженог без свог правног тима", што није ни у супротности са исказом сведока ББ и сведока ТТ којима је суд поклатио веру. Наведене спорне ситуације резултирале су тиме да је дана 14.07.2009. године тужилац добио упозорење пред отказ уговора о раду бр. 1037, за које је истакао да је незаконито и да су руководиоци туженог тужиоца дискриминисали доношењем истог, међутим ови наводи тужиоца од стране суда нису могли бити прихваћени с обзиром да је наведено решење донето у складу са законом и Правилником о раду туженог, те ниједним поступком у периоду јуна и јула 2009. године руководиоци туженог се нису дискриминаторски понели према тужиоцу. У прилог томе говори и исказ сведока СС, а који се суд прихватио у делу где је навео да је ... водио и дисциплински позивао запослене којом приликом су и други запослени код тужиоца одговарали за своје поступке и кршење радних обавеза. С друге стране, суд није узимао у

обзир наводе тужиоца да је наведено упозорење незаконито, с обзиром да исто није од значаја за питање дискриминације тужиоца, те да за законитост поступка отказа уговора о раду постоје законом предвиђени видови заштите, а да наведено није предмет овог поступка.

-након 01.07.2009. године тужени није престао уредно да обавештава тужиоца о његовим летовима јер је из исказа сведока ПП, ..., о начину организације рада у ЈАТ-у утврдио да је начин поступања био исти према свим запосленима, што не указује да је тужилац на било који начин стављан у неповољнији положај у односу на друге запослене оваквим поступањем руководиоца туженог.

-тужени није дискриминаторски поступао према тужиоцу тиме што га је без икаквог образложења, уместо на летење упутио на наставу, нити га је од 21.08.2009. године онемогућавао да ради на тај начин што га није планирао за летове (тако да тужилац од 22.07.2009. године до 21.10.2009. године није имао ни један једини лет). Наиме, тужилац је према доказима у списима предмета дана 24.07.2009. године отворио боловање по препоруци и упуту неуропсихијатра ... и исто закључио 14.08.2009. године. Тужилац је истакао да га је и поред тога тужени упутио на ванредни лекарски преглед. Суд је испитући наводе тужиоца нашао да тужени ни у једном тренутку није поступио супротности прописима, те да је тужилац упућен на ванредни лекарски преглед сходно допису ДЦВ-а ради утврђења психичког стања тужиоца и са налогом да се тужилац не распоређује док се не утврди његово психичко стање, што произилази из исказа сведока ПП и КК којима је суд поклатио веру. Такође, суд је поклатио веру и исказима сведока да ванредни лекарски прегледни нису зачуђујућа ствар и да се дешава да пилоти буду на исте упућени, што је и у складу са одредбом члана 124 Закона о ваздушном саобраћају. Поред тога, исказ сведока КК у делу да "се сећа да је постојало извесно пријављивање од стране тужиоца АА, али не може да се сети да ли се ради о једној или пак више пријава. Колико се сећа тужилац је у својој пријави навео да је обилазио авион-ваздухоплов пре лета и да му је том приликом капнуло уље из авиона у око или пак на лице, те да је након тога потражио уколико се добро сећа помоћ лекара да му очисти лице или пак око, а потом је наставио са својим радним дужностима", те да је "суштина дописа Директората цивилног ваздушопловства, колико се сећа била та да тужилац буде одређен за летове", а да "након увида у допис који је сачинио и потписао капетан ЋЋ који је извршио пријаву техничког догађаја 2008-2009. године за капетана АА (који допис је упућен дана 20.08.2009. године ... КК). Наведени допис на основу праћења догађаја који утичу конкретно на безбедност путника, као корисника услуга туженог, као и ваздухоплова, те наведени допис представља уобичани начин комуникације код туженог" животно реална, те објашњава на уверљив начин из којих разлога би могао тужилац бити упућен на ванредни лекарски преглед. Са тим у вези, што се тиче нелетења тужиоца у периоду од 14.08.2009. године до октобра 2009. године, став је суда да поступци туженог не указују да је дошло до дискриминације туженог по личном својству већ да је тужени спроводио све потребне мере како би са сигурношћу утврдио да је безбедно да тужилац управља авионом, а с друге стране сама чињеница да је тужени био у резервној постави указује да је био распоређен сходно Правилнику док се не испуне услови да може да настави са летовима, а у ком делу је суд поклатио веру исказу сведока ПП да "се не ради о удаљењу с посла, већ о распореду летачким пословима". У овом делу суд је поклатио веру и исказу сведока ИИ који је истакао да је и он "када је у питању контрола САФ-а да му је тражено пар пута лекарско уверење из којег произилази његова здравствена способност", као и да је "као капетан два пута годишње одлазио на личне провере".

-да су запослени код туженог који су били надређени тужиоцу увек поступали с поштовањем према тужиоцу, што произилази из поднесака које су му упућивали, али и из исказа које су дали, а које је овај суд прихватио.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је оценио да је у конкретном случају неоснован тужбени захтев тужиоца у целости, па је одбио тужбене захтеве за утврђење злостављања и дискриминације тужиоца на раду и за забрану даљег злостављања и дискриминације, налазећи да у конкретном случају, сходно резултатима изведених доказа, тужилац није учинио вероватним своје тврдње да је у спорном периоду злостављан и дискриминисан на раду, па је зато последично одбио и тужбене захтеве за накнаду потраживане нематеријалне и материјалне штете и јавно објављивање пресуде, те одлучио као у изреци побијане пресуде.

Међутим, овај закључак првостепеног суда, другостепени суд није могао да прихвати, с обзиром да се ожалбена пресуда заснива на непотпуно утврђеном чињеничном стању и како је у овој парници првостепена пресуда већ једанпут била укинута, другостепени суд је у смислу одредбе члана 383 став 3 Закона о парничном поступку, одржао расправу, поновио доказе читањем изведених писмених доказа, те је на основу резултата свих изведених доказа, као и њихове свестране оцене посебно и у вези једних са другим, применом члана 8 Закона о парничном поступку утврдио одлучне чињенице за пресуђење у овој правној ствари.

На расправи пред овим судом одржаној дана 15.5.2024. године, пуномоћник тужиоца је остао при свим наводима као у првостепеном поступку, навода у жалби и предлога да суд преиначи пресуду сходно тужбеном захтеву постављеном поднеском од 18.10.2023. године. Остао је у свему код навода из поднеска од 05.02.2014. године. У прилог поновљених доказа као у првостепеном поступку изведених, поново је предложио саслушање тужиоца у својству парничне странке на околност предлога пун.тужиоца као на рочишту од 02.12.2013. године на околност дискриминације коју је тужилац претрпео приликом одабира кандидата за школовање на типу авиона ЕР БАС 319, као и поновно саслушање судија поротника УУ и ФФ као и сведока ХХ, саслушаних у току првостепеног поступка у више наврата као и ЦЦ, с обзиром да су дали опречне исказе на околност националистичког испита у судници који се догодио 15.4.2011.године. Такође је предложио читање писмених доказа на околност броја кварова као и да се изведе доказ читањем списка предмета и то одлука тадашњег ВД директора ШШ од 23.8.2013.године као и редоследне листа бр.826 од 01.4.2013. године и редоследна листа 2259 од 30.8.2013. године, као и да судско веће приликом одлучивања има у виду одредбу члана 241 ЗПП а у погледу налаза вештака коме није дата потпуна документација од стране туженог, а којом би доказао целокупни вусину материјалне штете. Пуномоћник туженог је остао при свим досадашњим наводима као у првостепеном поступку и противио се свим предлозима предложених од стране пун.тужиоца као сувишним из разлога јер су иста лица саслушана више пута током поступка.

Веће овог суда је донело решење којим је одбијен предлог пун.тужиоца за извођењем доказа поновним саслушањем напред наведених лица имајући у виду да су њихови искази већ садржани у записницима у првостепеном поступку.

За своју одлуку, првостепени суд је дао довољне разлоге, које у битном прихвата и овај суд, у поступку жалбене контроле.

Институт злостављања на раду, ближе је регулисан одредбом члана 6 Закона о спречавању злостављања на раду ("Сл.гласник РС" бр.36/10), према којој норми, злостављање представља свако активно или пасивно понашање према запосленом или групи запослених код послодавца које се понавља, а које има за циљ или представља повреду достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета и положаја запосленог и које изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће или увредљиво окружење, погоршава услове рада или доводи до тога да се запослени изолује или наведе да на сопствену иницијативу раскине радни однос, или откаже уговор о раду са послодавцем. При томе, чланом 29 став 3 тог Закона, прописано је да се тужбом за утврђење злостављања не може побијати законитост појединачног акта послодавца којим је решавано о правима, обавезама и одговорностима запосленог из радног односа, те да против тог акта запослени има право на судску заштиту, у складу са посебним законом. Накнада нематеријалне и материјалне штете и јавно објављивање пресуде, у вези са претпљеним злостављањем, регулисани су одредбом члана 30 тачака 4 и 5 истог Закона. Терет доказивања код института злостављања, прописан је одредбом члана 31 истог Закона, према којој норми - ако у току поступка тужилац учини вероватним да је извршено злостављање на раду из члана 6 овог Закона према њему, терет доказивања да није било понашања које представља злостављање је на послодавцу.

Институт дискриминације (а посебно лична својства, у вези којих према некоме може бити извршена дискриминација), ближе је прописан одредбом члана 2 Закона о забрани дискриминације ("Сл.гласник РС" бр. 22/09). Одредбом члана 16 истог Закона, регулисана је и посебно нормирана—дискриминација у области рада. Судска заштита у вези са дискриминацијом, као и садржина тужбе у споровима због дискриминације ближе су уређени одредбама члана 41 и 43 овог Закона. Правило о терету доказивања код института дискриминације, ближе је прописано одредбом члана 45 овог Закона, при чему је ставом 2 овог члана посебно прописано да—уколико тужилац учини вероватним да је тужени извршио акт дискриминације, терет доказивања да услед тог акта није дошло до повреде начела једнакости (тј. начела једнаких права и обавеза) сноси тужени.

Имајући у виду ове законске одредбе и све изведене доказе, супротно наводима жалбе, у конкретном случају правилно је поступио првостепени суд када је одбио као неосноване тужиочеве захтеве за утврђење злостављања и дискриминације на раду као и за забрану даљег злостављања и дискриминације, те одлучио као у изреци. Наиме, да би у конкретном случају могло бити утврђено да је тужилац у спорном периоду претрпео мобинг и дискриминацију од стране одговорних лица код туженог, потребно је било да постоји незаконито поступање истих које се директно огледа и испољава у малициозном, увредљивом, ниподаштавајућем и шиканозном опхођењу са тужиоцем, те да је такво поступање недвосмислено уперено на неко лично својство тужиоца (из чл. 2 предметног Закона) односно на његову националну припадност, да су акти мобинга и дискриминације у смислу одредби члана 31 Закона о спречавању злостављања и члана 45 Закона о забрани дискриминације на несумњив начин поткрепљени са одговарајућим материјално-правним доказима, тј. подигнути на

потребан степен вероватноће, а за шта овде нема чињеничне потврде, те да је остварена претпоставка узрочности тј. утврђено постојање узрочно-последичне везе између радњи шикане и дискриминације и штете на коју се оштећено лице, овде тужилац, позива.

У конкретном случају, по мишљењу овог суда, а имајући у виду све изведене доказе, правилан је закључак првостепеног суда да тужилац овде није учинио вероватним своје тврдње да је у спорном периоду био злостављан на раду од стране туженог, на начин описан као у петитуму тужбе, будући да за тако нешто, и по оцени овог суда, овде нема чињеничне потврде. Наиме, у споровима за утврђивање злостављања на раду, претходни услов неопходан за утврђење злостављања јесте да је запослени који тврди да су према њему предузете одређене радње злостављања на раду, учинио вероватним своје тврдње да су према њему предузете штетне радње из чл.6 ст.1 Закона о спречавања злостављања на раду, јер тек у тој ситуацији и код остварења овог услова, терет доказивања да није било злостављања на раду у утуженом периоду, прелази на туженог. Уколико се овај предуслов не оствари, тужени не мора да доказује супротно. У томе је специфичност терета доказивања, код овог института. Дакле, за усвајање тужбеног захтева по овом основу, тужиоци наводи о претрпљеном мобингу морају бити подигнути до потребног степена вероватноће, а што првостепени суд у сваком појединачном случају цени анализом свих изведених доказа, водећи рачуна посебно о томе да су штетне радње код злостављања на раду, увек тесно повезане са неким видом патолошког и малициозног понашања извршиоца злостављања према жртви злостављања, услед којег поступања се запослени осећа лично угроженим, деградираним, пониженим и обезвређеним, а и здравље му је стога често нарушено.

У конкретном случају, тужилац свој захтев да се утврди да је у спорном периоду претрпео злостављање на раду, базира на тврдњи да је у утуженом периоду био жртва мобинга својих претпостављених на начин описан као у петитуму тужбе и то: незаконито спречавање тужиоцевог напредовања у служби и стручног усавршавања, недозвољавање да још 2000. године постане први пилот-капетан на авиону Боинг 727, неупућивање на обуку за капетана на авиону тип Боинг 737 по конкурсу од 2005. године, прекид сваког нормалног вида комуникације са тужиоцем, неодговарање на његове писмене молбе, представке и захтеве, што га је дана 02.06.2009. године и дана 05.06.2009. године службено звао на разговоре па је исте одбио да одржи, спречавање да дана 05.06.2009. године са пуномоћницима, уђе у службене просторије туженог, доношење незаконитог упозорења пред отказ уговора о раду бр. 1037 дана 14.07.2009. године, престанка уредног обавештавања тужиоца о његовим летовима након 01.07.2009. године, упућивање 21.08.2009. године тужиоца, без икаквог образложења, уместо на летење на наставу, онемогућавање тужиоца од 21.08.2009. године да ради на тај начин што га није планирао за летове, називање погрдним и увредљивим именима „...“, „...“ и „...“, те непружањем тужиоцу поводом свега напред наведеног. С тим у вези, правилно је оценио првостепени суд да овакве тужиоцеве тврдње овде нису учињене вероватним, те стога тужени не мора да доказује супротно.

Стога се, и по оцени овог суда, тужиоцеве тврдње да је у утуженом периоду био жртва мобинга од стране својих руководилаца на начин ближе описан као у петитуму тужбе, показују као неутемељене у смислу чл.31 наведеног Закона, будући да је тужени овде спроводио договорену пословну политику свог већинског власника са стратешким

партнером, а нарочито зато што овде из резултата изведених доказа следи да нико од наведених одговорних лица код туженог, тужиоцу у спорном периоду није вербално омаловажавао и вређао, ниподаштавао и шиканирао, нити је малициозно поступао према њему и вршио вербални притисак да оде из фирме. Ради тога, правилна је одлука првостепеног суда садржана у делу става првог изреке побијане пресуде, а која се односи на утврђење злостављања на раду.

С друге стране, главно обележје дискриминације на раду је неоправдано прављење разлике и неједнако поступање између више запослених лица у истој ситуацији, а које се заснива на неком личном својству жртве дискриминације. Након анализе свих изведених доказа у овом спору, и по оцени овог суда, овде нема основа за закључак да је тужени у спорном периоду користећи неко "лично својство" тужиоца (из чл.2 Закона о забрани дискриминације) и то конкретно: његову националну припадност извршио акте дискриминације према њему и да је тужилац стога стављен у неповољнији положај, нити има услова за тражено утврђење по овом основу јер тужилац овде у смислу правног правила из члана 45 ст2 Закона о забрани дискриминације, није учинио вероватним своје тврдње да је неко од назначених руководилаца у спорном периоду називао „...“, „...“ и „...“ и директно му се подсмевао с тим у вези, па је стога правилна и одлука првостепеног суда садржана у преосталом делу става I изреке, која се односи на утврђење дискриминације на раду. Са тим у вези, овај суд налази да је приговор застарелости потраживања истакнут од стране туженог у првостепеном поступку неоснован. Тужба за утврђење постојања дискриминације не застарева, док потраживање ради накнаде материјалне и нематеријалне штете застарева у року одредби члана 376 Закона о облигационим односима (потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од када је оштећеник дознао за штету за лице коју је штету учинило, а у сваком случају потраживање застарева за пет година од када је штета настала). У конкретном случају, нема дискриминације, а рок застарелости захтева за накнаду штете по основу дискриминације би евентуално почео да тече од момента утврђења постојања дискриминације у посебном поступку.

Следом изнетог, правилан је закључак првостепеног суда да овде није било законских услова да се утврди да је тужилац у спорном периоду претрпео злостављање и дискриминацију на раду, преко означених одговорних лица код туженог. Са тим у вези, како је тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио утврђење злостављања и дискриминације на раду, у односу конекситета са захтевом да се убудуће спречи злостављање и дискриминација тужиоца на раду, као и са тужиочевим захтевом за накнаду потраживане нематеријалне и материјалне штете по овим основима, те захтевом за јавно објављивање пресуде о трошку туженог, то је у конкретном случају, по оцени и овог суда као другостепеног, првостепени суд правилно одбио тужбени захтев тужиоца у целости, те одлучио као у изреци побијане пресуде.

У контексту свега напред изложеног, неосновано се жалбом тужиоца указује да је побијана пресуда у ставовима првом, другом, трећем, четвртом, петом и шестом изреке заснована на погрешно и непотпуно утврђеном чињеничном стању, као и да је иста у том делу захваћена погрешном применом материјалног права.

Како се ни осталим наводима жалбе, не доводи у сумњу правилност утврђеног чињеничног стања, ни правилност примене материјалног права, побијана пресуда је

потврђена у ставовима првом, другом, трећем, четвртном, петом и шестом, а жалба тужиоца одбијена, при чему се овај суд при доношењу одлуке у овом делу користио овлашћењем из члана 396 став 2 Закона о парничном поступку, па пресуду посебно не образлаже.

Потврђена је и одлука о трошковима парничног поступка садржана у ставу седмом изреке побијане пресуде јер је донета правилном применом материјалног права.

Имајући у виду да тужилац није успео у поступку по жалби, овај суд као другостепени је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка одбио као неоснован и обавезао га да туженом накнади трошкове поступка по жалби у износу од 180.000,00 динара, на име приступа на рочишту од 15.5.2024. године.

Имајући у виду напред наведено, применом одредби члана 390 и 165 став 1 Закона о парничном поступку, у вези одредбе члана 383 Закона о парничном поступку ("Сл.гласник РС"бр.72/11...18/20), одлучено је као у изреци пресуде.

**Председник већа-судија
Ана Поповић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић